

**КОМЕНТАРИ НА ПРЕДЛОГ ТЕКСТА
НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА ПРОЦЕСУИРАЊЕ РАТНИХ ЗЛОЧИНА
ЗА ПЕРИОД ОД 2021-2026. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ**

Подносилац коментара: ХЕЛСИНШКИ ОДБОР ЗА ЉУДСКА ПРАВА У СРБИЈИ		
Коментар	Прихваћено/Делимично прихваћено/Није прихваћено	Образложење
<p>1. Предлог стратегије исправно препознаје шири друштвени значај процесуирања ратних злочина, те предвиђа унапређивање односа друштва према суђењима за ратне злочине кроз осигуравање транспарентности судских поступака. У том смислу општи циљ Стратегије тежи изградњи друштвене атмосфере која погодује процесима који могу водити превазилажењу наслеђа оружаних сукоба. Међутим, упркос томе, нису предвиђени посебни циљеви који би били у служби остваривања датог општег циља.</p> <p>Визија и мисија Стратегије не рефлектују горе споменуту тежњу да унапређена транспарентност суђења потпомогне изградњу друштвеног амбијента толеранције и помирења, онако како то предвиђа општи циљ Стратегије. Ова два пропуста маргинализују циљ да се унапреди однос друштва према питањима ратних злочина, чиме он остаје без неопходне подршке и механизма за реализацију.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Ефикасно суђење, заједно са механизмима ресторативне правде, укључујући право на репарацију и гаранције да се злочин неће поновити, представљају неодојиве елементе транзиционе правде, који индивидуално, као и у садејству, доприносе изградњи друштвеног амбијента толеранције и помирења. У том смислу, сви посебни циљеви Стратегије, индивидуално и у садејству, адресирају потребу стварања таквог друштвеног амбијента.</p> <p>Видети: <i>Report of the Special Rapporteur on the promotion of truth, justice, reparation and guarantees of non-recurrence, 9 August 2012, A/HRC/21/46</i></p>
<p>2. Поједини налази <i>ex ante</i> анализе, препознати и у Предлогу стратегије као важне полазне основе за нови циклус стратешког приступа у</p>		<p>Измењени Акциони план укључује нову активност (нова активност 5.4.9) усмерену на едукације</p>

<p>процесуирању ратних злочина, нису праћени посебним мерама које би осигурале да се решавању уочених проблема уопште приступи. То је случај са налазом у области <i>Унапређење укупног односа друштва према ратним злочинима</i>, конкретно са налазом да је потребно „радити на унапређењу извештавања о поступцима за ратне злочине кроз едукације новинара и организацију заједничких радионица са носиоцима правосудних функција“.</p> <p>На жалост, одустало се од тражења синергијског приступа у подизању свести јавности о суђењима за ратне злочине, који би укључио медије, образовни систем и организације/институције које се баве процесуирањем ратних злочина.</p> <p>Такву синергију предвиђала је претходна стратегија, као резултат консензуса свих који су били укључени у њено обликовање о томе да је „рана едукација на тему конфликта и промовисање идеја толеранције, помирења и сарадње, значајан корак у изградњи друштва у коме је неприхватљива идеја некажњивости злочина“.</p>	<p>Делимично прихваћено</p>	<p>новинара и организацију заједничких радионица са носиоцима правосудних функција.</p> <p>Од активности усмерених на креирање садржаја уџбеника се одустало, имајући у виду да је у међувремену тржиште уџбеника либерализовано, те да више не постоји могућност директног утицаја на садржај уџбеника који је био могућ док је њихов једини издавач био Завод за издавање уџбеника. Истовремено, процес либерализације је допринео да се у процес креирања наставних садржаја укључи много већи број стручних тимова, а тиме осигура и плурализам приступа. Најзад, избор уџбеника је данас у рукама наставничког већа сваке школе, а на предлог стручног већа (свих предметних наставника у школи).</p> <p>Радна група је става да су овим променама обезбеђени услови да наставни садржаји буду обликовани од стране стручњака а не политичара, те да би задирање у ове механизме кроз Стратегију било контрапродуктивно.</p>
<p>3. Предвидети посебни циљ који ће бити у директној служби реализације општег циља да Стратегија допринесе</p>		<p>Видети одговор под редним бројем 1.</p>

<p>изградњи друштвеног амбијента толеранције и помирења. Имајући у виду законски оквир за израду планских докумената, а који предвиђа да стратегије као документи јавних политика могу имати један општи и до пет посебних циљева, могуће решење било би да се Посебни циљ 4: <i>Унапређење сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове</i> и Посебни циљ 5: <i>Унапређење регионалне и шире међународне сарадње и других механизма у служби транзиционе правде</i> споје у један посебни циљ, чиме би се отворио простор за увођење посебног циља који би омогућио ефикасни и свеобухватни приступ питању унапређења односа друштва према суђењима за ратне злочине. Будући да се оба наведена циља (4 и 5) баве питањима међународне сарадње, сматрамо да је њихова фузија не само могућа већ и логична.</p>	<p>Није прихваћено</p>	
<p>4. Мера 5.4. је неопходно унапредити тако да предвиђа проактивнији приступ свих релевантних институција. Мере које се у том смислу могу размотрити укључују:</p> <p>Креирати и усвојити програм објективног и континуираног информисања јавности о суђењима за ратне злочине, који ће предвиђати и мере за промоцију чињеница које су утврђене у предметима ратних злочина.</p> <p>Показатељи резултата: одржане консултације са заинтересованим актерима, укључујући ММКС, организације цивилног друштва, међународним организацијама;</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Комуникација судова и јавних тужилаштава са медијима, као и оквири објављивања информација из судских поступака уређени су: Уставом РС, процесним одредбама о јавности суђења, Законом о медијима и јавном информисању, Кодексом новинара и комуникационим стратегијама које постоје у свим судовима и јавним тужилаштвима. Поред тога, судови и тужилаштва имају портпароле који континуирано комуницирају</p>

<p>усвојен програм; реализација програма у одређеном периоду.</p> <p>За реализацију програма могу бити задужени специјализована одељења при Вишем и Апелационом суду. Средства за реализацију програма се могу прибавити између осталог и из међународних фондова, донација, као и кроз сарадњу са релевантним организацијама цивилног друштва.</p>		<p>са медијима. Најзад, институције правосуђа континуирано поступају по захтевима за приступ информацијама од јавног значаја. Сви наведени механизми, омогућавају заинтересованим лицима да добију оне информације из судских поступака, чије је саопштавање законом допуштено.</p>
<p>5. У Тужилаштву за ратне злочине и при Одељењима за ратне злочине Вишег суда у Београду и Апелационог суда, одредити ресурсе (портпароле, ПР службе, и сл.) који ће бити задужени за проактивно информисање јавности о суђењима, односно спровођење програма који је предложен у претходној тачки. Показатељи резултата: успостављена ПР тела/позиције; број обраћања јавности путем саопштења, јавних излагања и сл.; број реализованих мера из програма информисања јавности.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 4.</p>
<p>6. Предвидети мере које ће осигурати адекватну и ефикасну сарадњу са медијима. Мере које се могу узети у разматрање укључују: Одржавање редовних брифинг састанака са представницима медија, на којима би се они обавестили о развоју догађаја у појединим предметима, као и у реализацији Стратегије. Показатељи резултата: број одржаних састанака.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 4.</p>
<p>7. Предвидети мере које ће осигурати адекватну и ефикасну сарадњу са медијима. Мере које се могу узети у</p>		<p>На интернет страници ТРЗ редовно се објављују информације о подизању</p>

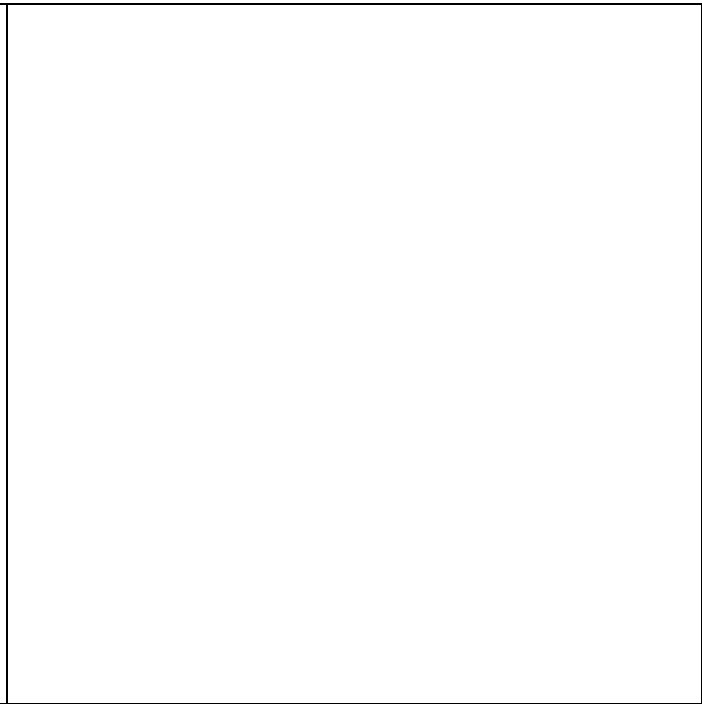
<p>разматрање укључују: Објављивање саопштења за медије о важним догађајима, попут подизања оптужнице, пресуђивања у првом и другом степену, оствареној међународној сарадњи и сл. Показатељи резултата: број објављених саопштења.</p>	<p>Делимично прихваћено</p>	<p>нових оптужница након њиховог потврђивања и након што прођу фазу припремног рочишта које се одржава без присуства јавности; редовно се издају саопштења о важним догађајима између осталог, везаним за међународну и регионалну сарадњу, у којима су учествовали представници Тужилаштва за ратне злочине; извештава се о исходу првостепеног и другостепеног поступка покренутог по оптужницама ТРЗ.</p> <p>Поред наведеног, видети активности у оквиру мере 5.4. у Акционом плану.</p>
<p>10. Предвидети мере које ће осигурати адекватну и ефикасну сарадњу са медијима. Мере које се могу узети у разматрање укључују:</p> <p>Припрема сажетака предмета и пресуда који ће бити доступни медијима и јавности путем званичних интернет страна специјализованих институција. Показатељи резултата: припремљени сажетци за све завршене предмете, предмете у току, као и за првостепене и другостепене пресуде; доступност сажетака на званичним интернет странама релевантних институција.</p> <p>Аудио-видео записе са суђења учинити доступним медијима, као и другим заинтересованим странама, у складу са законом. Показатељ резултата: број захтева за добијање</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>ТРЗ објављује на свом сајту кратке информације у одељку „предмети“, у који се уносе подаци о подизању оптужнице, кривичном делу, фази поступка, броју испитаних сведока, исходу поступка у првом и другом степену, уз кратак чињенични опис и најважније процесне напомене.</p> <p>Главни претреси су јавни, осим уколико јавност није искључена, сходно одредбама Законика о кривичном поступку.</p> <p>Како је раније описано (видети коментар под 4), постоји неколико</p>

<p>снимака, број достављених снимака.</p> <p>Наведене мере, нарочито усвајање програма информисања јавности о суђењима за ратне злочине, те припрема сажетака предмета и пресуда, могу да допринесу и процесима образовања младих о недавној прошлости. Кључни ресурс за реализацију таквог циља биле би организације цивилног друштва, које већ остварују партнерства са образовним институцијама, те саме реализују образовне програме. Неке од могућих конкретних мера које би водиле синергијском приступу у подизању друштвене свести о суђењима могу укључити:</p> <p>Успостављање сарадње са организацијама цивилног друштва у реализацији програма информисања јавности о суђењима (у случају да се не усвоји предлог мере о програму информисања:</p> <p>Успостављање сарадње са организацијама цивилног друштва у информисању јавности о суђењима). Показатељ мере: број заједничких акција/пројеката; унапређена свест учесника акција/пројеката о суђењима.</p> <p>Средства за реализацију ове мере могу бити осигурана из међународних фондова, донација, те средстава организација цивилног друштва. Ова мера би истовремено допринела унапређењу дијалога са организацијама цивилног друштва, које је такође апострофирано као кључно за реализацију стратегије, те за које постоји и посебна мера у Акционом плану (5.3).</p>		<p>механизма информисања јавности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јавност рада, - Портпароли, - Захтев за приступ информацијама од јавног значаја. <p>Правилником о кућном реду у судској згради Вишег суда у Устаничкој улици број 29, прописани су услови за снимање главног претреса у поступцима за ратне злочине, а у циљу јавног приказивања.</p> <p>Организације цивилног друштва су слободне да планирају и организују програме информисања јавности о суђењима за ратне злочине, а горе описани механизми успостављени у оквиру нормативног и институционалног оквира РС им омогућавају приступ информацијама неопходним за реализацију таквих програма.</p>
---	--	--

О неопходности активног и континуираног ангажмана на пољу информисања грађана довољно говоре налази истраживања јавног мњења према којима је обавештеност грађана о суђењима за ратне злочине веома скромна (63% лоше обавештено), и са тенденцијом погоршања (са 59% лоше обавештених 2017. године на 63% 2020. године). При том, тренд погоршања је наступио у време спровођења прве националне стратегије за процесуирање ратних злочина, која је ка унапређеном односу друштва према суђењима за ратне злочине такође стремила путем низа пасивних мера. Чињеница да је дошло до погоршања, уместо до побољшања, говори у прилог потреби да се приступ промени из пасивног у проактивни. Мере које су предложене у Предлогу акционог плана за спровођење стратегије могу бити довољне за информисање ужег круга грађана, и то углавном оних који припадају заинтересованим странама. Такозваним „обичним грађанима“, односно грађанима Србије који нису професионално или из личне заинтересованости мотивисани да траже информације неће много значити што ће се релевантне интернет странице редовно ажурирати новим информацијама. То наравно јесте потребно и пожељно, али је непходно са тим информацијама искорачити ка грађанима како би се осигурало да они дате информације добију и разумеју.

Слично томе, проценат одговорених захтева за приступ информацијама од

јавног значаја нема довољну снагу да утиче да ширу друштвену свест. Пре свега, такви захтеви се у највећем броју случајева шаљу од специјализованих актера, попут стручњака, истраживача, организација цивилног друштва и сл., који су потом и адресати за одговор институције. Шира јавност може о датом одговору бити обавештена једино уколико то учини актер који је тражио и добио одговор, у ком случају се информисање јавности измешта из институција и пребацује на њега. У том случају, не може се говорити о активности коју је испунила институција као део реализације Стратегије и Акционог плана за њено спровођење.

<p>11. <i>Ex ante</i> анализа pokazala je da je u narednom ciklusu strategskog pristupa procesuiraњу ratnih zločina potrebno raditi na unapređenju izvешtaвања o postupcima za ratne zločine kroz edukacije novinara i organizaciju zajedничких радионица са носиоцима правосудних функција (стр. 54 Анализе и стр. 52 Предлога стратегије). Међутим, Акциони план не предвиђа мере које би биле усмерене ка овом циљу. Једина мера Акционог плана усмерена на медије односи се на њихово укључивање у информисање јавности о положају оштећених и сведока у поступцима за ратне злочине (мера 2.10). Жељени напредак у извештавању о поступцима за ратне злочине није могуће постићи уколико се ка том циљу не предвиде адекватне и посебне мере, које ће предвиђати проактивно ангажовање специјализованих институција.</p>	<p>Прихваћено</p>	<p>Текст Акционог плана је измењен у складу са предлогом. (нова активност 5.4.9)</p>
<p>12. Упркос томе што Предлог стратегије не стреми унапређивању образовних програма тако да младим понуди чињенице о догађајима из прошлости које утичу и на њихову садашњост, ажурирање са мерама које су овде предложене може значајно да допринесе да један од позитивних утицаја стратегије буде баш на пољу образовања. Да је неопходно младе образовати о недавној прошлости сведоче и подаци из истраживања ставова младих, према којима средњошколци немају довољно знања о ратним сукобима током 1990-их, али имају значајан капацитет да заговарају мирно решавање спорова</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Достављени коментар не садржи конкретан предлог који би се разматрао од стране Радне групе</p>

<p>(видети: Марија Радоман, 2019. „Вредносне оријентације средњошколаца“, Хелсиншки одбор за људска права у Србији). Нека ранија истраживања јавног мњења такође сведоче о поразној неинформисаности младих, где значајан проценат њих није чуло за опсаду Сарајева током рата у Босни и Херцеговини, или где је чак њих 84% необавештено о страдању Срба током ратова 1990-их (видети: Демостат, 2017. „Обавештеност грађана Србије о ратовима 1990-их година, ратним злочинима и суђењима оптуженима за ратне злочине“).</p>		
<p>Подносилац коментара: КОМИТЕТ ПРАВНИКА ЗА ЉУДСКА ПРАВА YУКОМ</p>		
<p>Коментар</p>	<p>Прихваћено/Делимично прихваћено/Није прихваћено</p>	<p>Образложење</p>
<p>13. Комитет правника за људска права YУКОМ, који је уједно и координатор радне групе Националног конвента о ЕУ за Поглавље 23 (РГ НКЕУ за П23), активно прати спровођење Акционог плана за Поглавље 23. Управо је на инсистирање представника РГ НКЕУ за П23 у ревидирани АП 23 унесена активност 1.4.3.3. Израда и усвајање новог стратешкопланског документа за процесуирање ратних злочина за период 2021-2025 (иако у усвојеном документу стоји да је за период 2020-2024.). Како је рок предвиђен АП 23 – 2. квартал 2021. године поздрављамо чињеницу да се на време кренуло са израдом новог нацрта документа и пратећег акционог плана. Приметно је да је форма документа значајно</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Достављени коментар не садржи конкретан предлог који би се разматрао од стране Радне групе</p>

<p>унапређена у односу на истеклу стратегију.</p> <p>Осам циљева претходне стратегије: Повећање ефикасности поступака за ратне злочине пред органима Републике Србије; - Заштита сведока и жртава; - Подршка сведоцима и жртвама; - Одбрана окривљеног; - Суђења за ратне злочине и питање несталих лица; - Сарадња са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију; - Регионална и шира међународна сарадња; - Унапређење укупног односа јавности према суђењима за ратне злочине – постало је 5 циљева нове стратегије: - Унапређење ефикасности поступака за ратне злочине; - Унапређење заштите и подршке оштећенима и сведоцима у поступцима за ратне злочине; - Унапређење механизма откривања судбине несталих лица; - Унапређење сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове; - Унапређење регионалне и шире међународне сарадње и других механизма у служби транзиционе правде.</p> <p>Иако је јасно како су неки од циљева спојени у нове, циљ „Унапређење укупног односа јавности према суђењима за ратне злочине“, иако се у самој анализи даје оцена слабог напретка, а извештај ЕК истиче проблематику обезбеђивања јавног простора осуђеним РЗ, није адекватно адресиран у новој стратегији.</p>		
<p>14. Једина мера која потенцијално одговара овом претходном циљу је мера 5.4: Унапређење јавног дискурса</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>У складу са методолошким правилима која је, у складу са Законом о планском</p>

<p>о суђењима за ратне злочине и важности унапређења регионалне сарадње у контексту транзиционе правде.</p> <p>Није јасан разлог зашто је институција одговорна за реализацију само Тужилаштво за ратне злочине. Влада РС, Министарство правде, Министарство културе и информисања, ТРЗ, Народна скупштина – сви треба да буду одговорни за испуњење мере.</p>		<p>систему РС, развио Секретаријат за јавне политике, само један орган може бити назначен као одговоран за меру, па се Радна група морала одредити за орган који је у овом смислу, доминантни носилац активности.</p>
<p>15. Додатно, сам циљ је лоше формулисан у смислу да унапређење регионалне и међународне сарадње уопште нису механизми транзиционе правде да би у наставку циља могло да стоји „и других механизма у служби транзиционе правде“.</p> <p>Будући да Закон о планском систему ограничава документ на то да има максимално пет циљева, логичније решење било би да се претходни циљеви Сарадња са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију и Регионална и шира међународна сарадња споје у један циљ – Посебан циљ 4 - Регионална и међународна сарадња, тако да обухвати и сарадњу са тужилаштвима из региона и са МРМКС.</p> <p>На овај начин посебан циљ 5 могао би да обухвати информисање јавности у Србији о суђењима за ратне злочине и питањима важним за процес суочавања са прошлошћу и да се онда заиста понуде активности које ће омогућити реализацију циља.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>О елементима транзиционе правде видети у коментару под редним бројем 4.</p>
<p>16. Полазна основа за израду нове Националне стратегије је предвиђена</p>		<p>Оцењивање успеха дато је на основу претходног</p>

<p>анализа постигнутих резултата у примени Националне стратегије за процесуирање ратних злочина. Без уласка у процену квалитета анализе, приметно је да у стратегији процене стања не одговарају информацијама које су садржане у опису стања, па тако упркос малом броју оптужница које су производ истраге ТРЗ-а и предуго трајање поступака ипак воде закључку да се поступци воде ефикасно, што није реално стање. Према информацијама добијеним на Округлом столу у оквиру јавне расправе, оцена задовољавајуће ефикасности дата је на основу скале ефикасности, па би било добро да јавности буде доступна скала оцењивања да би могао да се стекне увид на који начин је тренутно стање ефикасности процесуирања означено као задовољавајуће.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>континуираног праћења и процене напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа (формативно оцењивање), на које се, за потребе финалних оцена, надовезало сумативно оцењивање. Имајући ово у виду, сумативне оцене се свакако разликују од појединачних формативних оцена, при чему појединачне формативне оцене надилазе сумативну и обратно (што се лако уочава читањем анализе). Сумативна оцена „на задовољавајућем нивоу“ јасно говори у прилог могућности и потребе унапређења до сумативне оцене „на високом нивоу“, што ће бити могуће искључиво уколико формативне оцене (по елементима и периодима праћења) буду дозволиле извођење овако високе сумативне оцене.</p>
<p>17. Приметно је да се за највећи део активности као носилац јавља Тужилаштво за ратне злочине, што није и неопходно, будући да постоји и посебна Тужилачка стратегија за процесуирање ратних злочина.</p> <p>Неоходно је искористити ову прилику да се прошири круг одговорних субјеката за спровођење активности управо како би се системски приступило решавању проблема опште свести грађана према важности процесуирања ратних злочина пред</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 14.</p> <p>Приликом израде Стратегије и Акционог плана водило се рачуна о законским надлежностима носилаца и партнера у спровођењу активности.</p>

<p>домаћим институцијама и прихватања одлука међународних правосудних институција (укључити јавни сервис, друга министарства, Народну скупштину).</p>		
<p>18. На послетку, општи коментар на Акциони план уз Националну стратегију, јесте да је потребно активности прилагодити не само стратегији, већ тако и да омогући остваривање прелазних мерила из Акционог плана за Поглавље 23, али и у односу на извештаје Европске комисије, будући да ствари које су критиковане, уопште нису адресиране у документу који ће важити у наредних 5 година.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Из сугестије под редним бројем 18 није видљиво које од шест прелазних мерила се не може остварити кроз активности предвиђене Акционим планом.</p> <p>Став Радне групе је да су сва мерила адекватно адресирана али и да Стратегија приступа проблематици ратних злочина много свеобухватније и детаљније него што то чине прелазна мерила, која изостављају низ важних питања.</p>
<p>19. Уједно наредних 5 година су од изузетне важности за</p> <p>Посебни циљ 1: Унапређење ефикасности поступака за ратне злочине</p> <p>Базна вредност 2021. године: Ефикасност суђења за ратне злочине је на задовољавајућем нивоу.</p> <p>Из претходно описаног стања – базна вредност није реална. Може се рећи да је на задовољавајућем нивоу искључиво уколико је степен испод неефикасност. Препорука је да се измени у „потребна је већа ефикасност“.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 16.</p> <p>Неопходно је да аутор сугестије прочита и индикаторе (показатеље) на нивоу посебног циља 1 и мера које су планиране за његову реализацију, где се из базе и циљаних вредности јасно види да је неопходно/планирано унапређење ефикасности да би достигла висок ниво, будући да је тренутно тек на задовољавајућем.</p>
<p>20. Посебни циљ 1: Унапређење ефикасности поступака за ратне</p>		<p>Као извори верификације предвиђени су они</p>

<p>злочине</p> <p>Извор провере: Извештаји о спровођењу Националне стратегије за процесуирање ратних злочина; Извештаји о спровођењу Тужилачке стратегије за истрагу и гоњење ратних злочина; Годишњи извештаји о раду судова у Републици Србији; Извештаји о спровођењу Акционог плана за Поглавље 23, додати: Извештај Европске комисије, алтернативни извештаји о ефикасности (извештаји организација цивилног друштва).</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>извештаји, који су у складу са уставним и законским овлашћењима институција које их сачињавају, једини могу садржати поуздане податке о ефикасности правосуђа. И организацијама цивилног друштва, путем раније поменутих механизма, стоји на располагању прибављање идентичних података, као што се исти редовно достављају и Европској комисији. Стога није најјасније које би то податке о нпр. броју предмета, трајању поступака и сл. могли садржати сугерисани извештаји, а да их не поседују институције које по Уставу и закону воде евиденције ове врсте.</p>
<p>21. Мера 1.1.: Унапређење ефикасности рада Тужилаштва за ратне злочине у оквиру постојећих капацитета, укључујући афирмисање примене института споразума о признању кривичног дела и споразума о сведочењу; унапређење поверљивости процеса истраге и покретања финансијских истрага, односно подношења захтева за привремено/трајно одузимање имовинске користи стечене кривичним делом.</p> <p>У Показатеље на нивоу мере додати: „Повећан број подигнутих оптужница против осумњичених високог профила“. Овакав показатељ неопходан је и у контексту прелазног мерила из ревидираног АП за</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Тужилаштво за ратне злочине спроводи активности из ревидираног Акционог плана за Пг 23, водећи рачуна о предвиђеним индикаторима утицаја у вези прелазног мерила 1.4.3. (број нових предмета против високо ранжираних званичника и број решених предмета против високо ранжираних званичника..), као и о резултату предвиђеним за то прелазно мерило: „Осумњичени имају исти положај пред судом, како у погледу одмеравања казне, тако и у погледу брзине покретања поступака против</p>

<p>Поглавље 23 (1.4.3. Србија обезбеђује иницијалну евиденцију свих истрага, гоњења и пресуда већег броја случајева, укључујући случајеве против осумњичених високог профила, као и случајеве који су прослеђени Србији из МКСЈ)</p>		<p>њих, независно од функције (положаја) коју су имали у време извршења кривичног дела или коју сад имају“, а тиме и поштовању начела забране дискриминације.</p>
<p>22. Посебни циљ 4: Унапређење сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове.</p> <p>Показатељ исхода на нивоу посебног циља 4: Сарадња са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове доприноси ефикаснијем процесуирању ратних злочина у Републици Србији.</p> <p>Базна вредност 2021. године: Успостављена стабилна и континуирана сарадња са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове.</p> <p>Оцену је неопходно посматрати и у контексту Извештаја Европске комисије – „Србија треба да у потпуности сарађује са Међународним резидуалним механизмом за кривичне трибунале (МРМКТ), укључујући потпуно прихватање и извршавање његових пресуда и одлука. Као и претходних година, Србија је, укључујући и са највиших нивоа, изнова и јавно оспоравала пресуде Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију (МКТЈ).</p> <p>Несарадња Србије у вези са хапшењем лица оптужених за непоштовање суда није решено до</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Република Србија у свему, у складу са важећим уставним и законским оквиром, укључујући поштовање одлука судова РС, сарађује са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове.</p>

<p>тренутка када је МКТЈ престао са радом, а МРМКТ преузео његове предмете. У фебруару 2020. године, Жалбено веће МРМКТ потврдило је да МРМКТ мора да води расправу у предмету везаном за непоштовање суда и да он неће бити упућен Србији. Ова одлука је правноснажна.“ Додатно, не може се сарадња мерити само на основу сарадње једног органа (у овом случају ТРЗ) него целокупне сарадње институција Републике Србије са Механизмом.</p>		
<p>23. Посебни циљ 4: Унапређење сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове.</p> <p>Циљана вредност у 2026. години: Сарадња са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове резултира олакшаним доказивањем у поступцима за ратне злочине и унапређеним знањима и вештинама поступајућих судија и тужилаца у Републици Србији.</p>	Прихваћено	Текст Стратегије је коригован у складу са предлогом.
<p>24. Посебни циљ 5: Унапређење регионалне и шире међународне сарадње и других механизма у служби транзиционе правде.</p> <p>Показатељ исхода на нивоу посебног циља 5:</p> <p>Протоколи, споразуми и меморандуми о сарадњи, редовно се ажурирају и допуњавају а правна помоћ и сарадња у процесуирању ратних злочина, откривању судбине несталих лица и процесној заштити и подршци оштећенима и сведоцима, које из њих произилазе значајно</p>	Прихваћено	Текст Стратегије је коригован у складу са предлогом.

<p>доприносе раду институција Републике Србије. Осим регионалне сарадње, ова питања, континуирано су предмет размене мишљења и искустава у стручним и научним круговима.</p>		
<p>25. Посебни циљ 5: Унапређење регионалне и шире међународне сарадње и других механизма у служби транзиционе правде.</p> <p>Базна вредност 2021. године: Регионална сарадња успешно се одвија у области откривања судбине несталих лица, док у погледу правне помоћи и даље недостаје реципроцитет. Јавни дискурс о питањима ратних злочина, заштите и подршке жртвама и откривања судбине несталих лица, оставља простор за даље унапређење.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Није јасно шта је сугестија предлагача, будући да Акциони план већ садржи овако одређену базну вредност.</p>
<p>26. Посебни циљ 5: Унапређење регионалне и шире међународне сарадње и других механизма у служби транзиционе правде.</p> <p>Циљана вредност у 2026. години: Регионална сарадња у свим областима од значаја за процесуирање ратних злочина, заштите и подршке оштећенима и сведоцима и откривања судбине несталих лица је унапређена. Јавни дискурс о питањима ратних злочина, заштите и подршке жртвама и откривања судбине несталих лица, унапређен.</p> <p>Извор провере: Извештаји о спровођењу Националне стратегије за процесуирање ратних злочина; Извештаји о спровођењу Тужилачке стратегије за истрагу и гоњење ратних злочина; Извештаји о спровођењу</p>	<p>Прихваћено</p>	<p>Листа извора провере је проширена у складу са предлогом.</p>

<p>Акционог плана за Поглавље 23; Извештаји о спровођењу Националне стратегије за остваривање права жртава и сведока кривичних дела у Републици Србији за период од 2020-2025; Извештаји Међународног комитета Црвеног крста; Извештаји Међународне комисије за нестала лица (ICMP), Извештаји МРМКС; Извештаји о напретку Републике Србије</p>		
<p>27. Мера 5.1: Афирмисање инструмента уступања кривичног гоњења у сарадњи са Тужилаштвом Босне и Херцеговине и Државним одвјетништвом Републике Хрватске у складу са важећим прописима и Тужилачком стратегијом за истрагу и гоњење ратних злочина и Континуирано одржавање регионалне сарадње Тужилаштва за ратне злочине са 120 тужилаштвима у региону који поступају у предметима ратних злочина, уз учешће представника Међународног резидуалног механизма за кривичне судове, кроз редовно одржавање регионалних конференција попут „Палићког процеса“ и регионалног пројекта „Јачање регионалне сарадње у процесуирању ратних злочина.“</p> <p>Прецизирати активности које се односе на сарадњу са Тужилаштвом БиХ како би се адресирао проблем немогућности испоручења лица која су у БиХ оптужена за РЗ, а имају држављанство Републике Србије, односно преузимање ових предмета од стране ТРЗ Републике Србије. Ово је посебно важно за случајеве високорангираних починилаца ратних злочина.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Сарадња Тужилаштва за ратне злочине са Тужилаштвом Босне и Херцеговине одвија се свакодневно и доноси резултате. Прецизирање нових активности у циљу унапређења ове сарадње биће предмет аката о сарадњи између два тужилаштва и предмет ревидиране Тужилачке стратегије. ТРЗ преузима кривично гоњење од Тужилаштва БиХ када су за то испуњени услови предвиђени релевантним прописима. Поступак подношења замолнице за преузимање кривичног гоњења је регулисан постојећим билатералним уговорима о правној помоћи у кривичним стварима.</p>

<p>Предлог активности: „Тужилаштво за ратне злочине проактивно преузима вођење предмета у којима је оптужница подигнута од стране Тужилаштва Босне и Херцеговине, а у којем су оптужени држављани Републике Србије, које је немогуће изручити.“</p>		
<p>28. Мера 5.4: Унапређење јавног дискурса о суђењима за ратне злочине и важности унапређења регионалне сарадње у контексту транзиционе правде.</p> <p>Није јасан разлог зашто је институција одговорна за реализацију Тужилаштво за ратне злочине. Влада РС, Министарство правде, Министарство културе и информисања, ТРЗ, Комисија за нестала лица, јавни сервис – сви треба да буду одговорни за испуњење мере.</p> <p>Потребно је увести нове показатеље резултата, али и активности које се односе на образовање и информисање – а које не подразумевају само едукације правосудног кадра и информисање грађана на сајту и путем захтева за приступ информацијама од јавног значаја, већ програме информисања грађана путем јавног сервиса (специјализоване емисије, повећан број гостовања тужиоца за ратне злочине, и сл.).</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 14.</p>
<p>29. Циљеве из претходне стратегије - Сарадња са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију и Регионална и шира међународна сарадња спојити у један циљ: Посебан циљ 4 - Регионална и међународна сарадња, тако да</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Одлуку о постојећој прерасподели циљева, Радна група је донела на основу њихове сродности, као и обима мера кроз које сваки од њих може бити постигнут. Информисање</p>

<p>обухвати и сарадњу са тужилаштвима из региона и са МРМКС. На овај начин посебан циљ 5 могао би да обухвати информисање јавности у Србији о суђењима за ратне злочине и питањима важна за процес суочавања са прошлошћу и да се онда заиста понуде активности које ће омогућити реализацију циља.</p>		<p>јавности врло детаљно је обрађено кроз мере 5.3 и 5.4.</p>
<p>Подносилац коментара: ФОНД ЗА ХУМАНИТАРНО ПРАВО</p>		
<p>Коментар</p>	<p>Прихваћено/Делимично прихваћено/Није прихваћено</p>	<p>Образложење</p>
<p>30. Када је реч о оцени тренутног стања у Предлогу националне стратегије за процесуирање ратних злочина, за период од 2021-2026. године (Стратегија), приметно је да је оно углавном анализирано на описани начин, навођењем информација добијених искључиво од стране надлежних институција, без залажења у дубинску анализу, неопходну за критички осврт.</p> <p>ФХП сматра да је овако спроведена анализа тренутног стања мањкава, јер не приказује стање у правом светлу, што последично доводи до одређивања базних вредности које не одговарају у потпуности чињеничном стању, као и до мера и активности које суштински не могу да допринесу ефикаснијем процесуирању ратних злочина.</p> <p>Препоруке које нису дате а на основу критичке анализе података не могу да иду у правцу превазилажења изазова и проблема који су се јављали током четворогодишње имплементације претходне Националне стратегије за</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Организација не наводи који податци наведени у анализи нису истинити, па самим тим ни на којим податцима заснива сопствену процену стања (која такође није наведена).</p>

процесуирање ратних злочина, у периоду од 2016. до 2020. године.

У том смислу потребно је анализу допунити извештајима који су објављени током периода важења Националне стратегије за процесуирање ратних злочина за период од 2016-2020. године, попут: Извештаја невладиних организација за заштиту људских права у Републици Србији (извештаје о имплементацији Националне стратегије за процесуирање ратних злочина је објављивао Фонд за хуманитарно право и они су доступни на интернет презентацији Фонда за хуманитарно право <http://www.hlc-rdc.org/>), Извештаја Савета безбедности Уједињених нација, главног тужиоца Тужилаштва Међународног резидуалног механизма за кривичне судове; Извештаја УН Комитета за присилне нестанке; Извештаја Међународног комитета Црвеног крста; Извештаја о напретку Републике Србије у процесу ЕУ интеграција; Non-rare извештаје о тренутном стању у поглављима 23 и 24 за Србију (полугодишњи извештаји ЕК о Србији у поглављима 23 и 24); Извештаја специјалних извештача УН; као и извештаја међународних организација за заштиту људских права, попут организација - Amnesty International, Human Rights Watch, Freedom House.

Ова сугестија се односи и на све опште и посебне циљеве предвиђене Предлогом националне стратегије за процесуирање ратних злочина за период од 2021-2026. године, са

<p>посебним освртом на Извештаје невладиних организација за заштиту људских права у Републици Србији (видети предлоге за измену и образложење под редним бројем 17)</p>		
<p>31. Потреба за реорганизацијом посебних циљева 4 и 5 Предлога националне стратегије за процесуирање ратних злочина за период од 2021-2026. године</p> <p>Потребно је реорганизовати посебне циљеве Стратегије 4 и 5, тако да посебан циљ 5 обухвати информисање јавности у Србији о суђењима за ратне злочине и питањима важним за процес суочавања са прошлошћу. Ово питање је детаљно образложено у тексту који следи.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 29.</p>
<p>32. Општи коментари и сугестије који се односе на механизам спровођења стратегије и начин извештавања о резултатима спровођења</p> <p>Као члана Радног тела које је надлежно за праћење спровођења Стратегије, поред предложених чланова, треба предвидети и представника организације цивилног друштва која се бави темама суочавања са прошлошћу. Осим тога, Радно тело које је задужено за праћење спровођења Стратегије треба обавезати да извештај о спровођењу Стратегије објављује најкасније у року од 15 дана од дана усвајања на Интернет презентацији Министарства правде и Тужилаштва за ратне злочине (ТРЗ).</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Предлог исте садржине је разматран раније и одговор је пружен у извештају о резултатима консултативног процеса у изради Радног текста НСЗПР: „Радна група сматра да је предвиђеним механизмом обезбеђено укључивање академске заједнице, а да ће се шира транспарентност омогућити кроз ширу комуникацију са јавношћу. По питању објављивања извештаја, истичемо да су они увек објављивани.“</p>
<p>33. Визија стратегије правни систем у коме су поступци за ратне злочине ефикасни и у складу са међународним стандардима, оштећени и сведоци</p>		<p>Текст Стратегије ће бити измењен у складу са предлогом.</p>

<p>заштићени и имају приступ услугама подршке и помоћи у складу са међународним стандардима а судбина несталих лица је позната.</p> <p>Предлог: Визија стратегије правни систем у коме су поступци за ратне злочине ефикасни и у складу са међународним стандардима, регионална сарадња на највишем нивоу, оштећени и сведоци заштићени и имају приступ услугама подршке и помоћи у складу са међународним стандардима, судбина несталих лица расветљена, а информисање јавности о суђењима за ратне злочине и едукација о темама суочавања са прошлошћу константно унапређивани.</p>	<p>Делимично прихваћено</p>	
<p>34. Мисија стратегије огледа се у изградњи нормативних и институционалних механизма и добрих пракси усмерених на кажњавање ратних злочина, заштиту и подршку жртава, откривање судбине несталих лица као неодвојивих елемената владавине права.</p> <p>Предлог: Мисија стратегије огледа се у изградњи нормативних и институционалних механизма и добрих пракси усмерених на кажњавање ратних злочина, унапређењу регионалне сарадње, заштити и подршци жртава, откривању судбине несталих лица као неодвојивих елемената владавине права, као и изградња друштва које препознаје значај кажњавања починилаца ратних злочина.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Изградња друштва које препознаје значај кажњавања починилаца ратних злочина не представља самостални елемент, већ последицу достизања елемената који му претходе а који су већ наведени у мисији.</p>
<p>35. Општи циљ стратегије: Оснаживање процесних и ванпроцесних механизма за кажњавање ратних злочина, заштиту и</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Друштвени амбијент толеранције и помирења не може почивати само на изјавама званичника у</p>

<p>подршку жртава, откривање судбине несталих лица и изградњу друштвеног амбијента толеранције и помирења.</p> <p>Предлог: Општи циљ стратегије: Оснаживање процесних и ванпроцесних механизма за кажњавање ратних злочина, заштиту и подршку жртава, откривање судбине несталих лица и изградњу друштвеног амбијента толеранције и помирења, која почива на поштовању жртава и осуди злочина и злочинаца у јавности од стране највиших званичника Републике Србије.</p>		<p>јавности. Напротив, његову основу чини ефикасно процесуирање ратних злочина, подршка и заштита жртава и приступ истини о судбини несталих лица, који у садејству граде амбијент који гарантује да се злочини неће поновити.</p>
<p>36. Посебни циљ 1: Унапређење ефикасности рада Тужилаштва за ратне злочине</p> <p>Преглед мера за реализацију посебног циља 1:</p> <p>Мера 1.1: Унапређење ефикасности рада Тужилаштва за ратне злочине у оквиру постојећих капацитета, укључујући афирмисање примене института споразума о признању кривичног дела и споразума о сведочењу; унапређење поверљивости процеса истраге и покретања финансијских истрага, односно подношења захтева за привремено/трајно одузимање имовинске користи стечене кривичним делом.</p> <p>Предлог: у показатеље на нивоу мере је потребно додати и показатељ који би гласио: „Повећан број подигнутих оптужница против осумњичених високорангираних лица“.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар у оквиру тачке 21.</p>
<p>37. Посебни циљ 1: Унапређење ефикасности поступака за ратне злочине</p>	<p>Прихваћено</p>	<p>Предложени циљ остварује се кроз меру 2.10., у складу је са активностима у оквиру те мере и детаљно је</p>

<p>Преглед мера за реализацију посебног циља 1:</p> <p>Предлог: Мера 1.9: Унапређење сарадње Тужилаштва за ратне злочине са удружењима жртава и организацијама цивилног друштва у циљу повећавања ефикасности рада и стварање односа поверења између ТРЗ-а и заједнице жртава.</p>		<p>развијен читавим низом активности у Националној стратегији за жртве.</p>
<p>38. Посебни циљ 2: Унапређење заштите и подршке оштећенима и сведоцима у поступцима за ратне злочине</p> <p>Преглед мера за реализацију посебног циља 2:</p> <p>Предлог: Мера 2.12: Унапређење подршке оштећенима и сведоцима у виду оснаживања пре давања исказа пред судом, као и помоћ и подршка након давања исказа пред судом, као и помоћ и подршка након давања исказа.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Читава мера 2.5. је посвећена унапређењу механизма пружања подршке жртвама у свим фазама поступка.</p>
<p>39. Посебан циљ 3: Унапређење механизма откривања судбине несталих лица</p> <p>Преглед мера за остваривање посебног циља 3:</p> <p>Предлог: Мера 3.8: Континуирано унапређење регионалне сарадње у потрази за несталим лицима кроз ажурирање постојећег правног оквира који регулише билатералну сарадњу са државама насталим распадом СФРЈ.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Континуирано унапређење регионалне сарадње у потрази за несталим лицима не зависи од ажурирања постојећих правних аката који регулишу билатералну сарадњу, већ искључиво зависи од свих страна укључених у процес, односно од надлежних тела за тражење несталих лица Републике Хрватске, БиХ, Црне Горе, Републике Србије и тзв. Косова, те из овог разлога не можемо прихватити овај предлог мере, као и обавезати се на њено спровођење.</p>
<p>40. Предлог: Мера 3.9: Потписивање</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Потписивањем Заједничке</p>

<p>регионалног споразума којим би се дефинисала сарадња свих надлежних државних институција у погледу решавања питања несталих који би јасно регулисао и ускладио националне прописе како би се пронашла и отворила релевантна архивска грађа, која може допринети лоцирању места укопа или која на други начин може допринети расветљавању судбине лица за којима се још увек трага.</p>		<p>декларације о несталим лицима, на нивоу премијера 2018. године у Лондону и Оквирног плана за решавање питања несталих лица из сукоба на подручју бивше Југославије, <u>на нивоу надлежних тела за тражење несталих лица, 2018. године у Хагу, Параграфом 11 створен је правни основ за размену информација које потичу из архива страна потписница.</u></p>
<p>41. Посебни циљ 4: Унапређење сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове и Посебни циљ 5: Унапређење регионалне и шире међународне сарадње и других механизма у служби транзиционе правде</p> <p>Предлог: Посебни циљ 4 треба да обједини садашње посебне циљеве 4 и 5 и да гласи:</p> <p>Унапређење регионалне сарадње и сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 22.</p>
<p>42. Посебни циљ 4: Унапређење сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове.</p> <p>Циљана вредност у 2026. години: Сарадња са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове резултира олакшаним доказивањем у поступцима за ратне злочине и унапређеним знањима и вештинама поступајућих судија и тужилаца у Републици Србији.</p> <p>Предлог: Циљана вредност у 2026.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Предлог исте садржине је разматран раније и одговор је пружен у извештају о резултатима консултативног процеса у изради Радног текста НСЗПР: “Сарадња са Резидуалним механизмом је на највишем могућем нивоу. ТРЗ у свом раду анализира све пресуде и друга доступна документа и преузима доказе из надлежности ТРЗ. За сваки предмет у региону, ТРЗ се</p>

<p>години: Сарадња са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове (МРМКС) резултира уступањем готових предмета Тужилаштву за ратне злочине, оформљених на основу базе података Тужилаштва Међународног резидуалног механизма за кривичне судове, олакшаним доказивањем у поступцима за ратне злочине и унапређеним знањима и вештинама поступајућих судија и тужилаца у Републици Србији.</p>		<p>истовремено обраћа и Механизму“.</p>
<p>43. Мера 4.3: Олакшавање приступа документацији којом располаже Међународни резидуални механизам, а која није обелодањена током досадашњих поступака вођеним пред МКСЈ/МРМКС и унапређено поступање са преузетим податцима.</p> <p>Предлог: Мера 4.3: Олакшавање приступа документацији којом располаже Међународни резидуални механизам, а која није обелодањена током досадашњих поступака вођеним пред МКСЈ/МРМКС-ом и унапређено поступање са преузетим податцима, као и уступање готових предмета Тужилаштву за ратне злочине, оформљених на основу базе података Тужилаштва Међународног резидуалног механизма за кривичне судове.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети претходни коментар.</p>
<p>44. Предлог: Мера 4.7: Обавезна сарадња са Међународним резидуалним механизмом, поштовање одлука Међународног кривичног суда за бившу Југославију и Међународног резидуалног механизма, као и испоручивање лица која су оптужена за непоштовање суда.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 22.</p>
<p>45. Предлог: Мера 4.8: Измена члана</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Предлог је већ разматран у</p>

<p>387 Кривичног законика Републике Србије у којем ће се забранити одобравање, негирање постојања или умањење тежине последица геноцида и ратних злочина који су утврђени правоснажним пресудама и Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију.</p>		<p>оквиру консултативног процеса. За образложење погледати Извештај о спроведеном консултативном процесу.</p>
<p>46. Предлог: Посебни циљ 5 треба да гласи: Информисање јавности у Србији о суђењима за ратне злочине и питањима важним за процес суочавања са прошлошћу.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети ранија образложења.</p>
<p>47. Предлог мера за посебни циљ 5: Информисање јавности у Србији о суђењима за ратне злочине и питањима важним за процес суочавања са прошлошћу:</p> <p>Предлог: Мера 5.1: Оснивање Службе за односе са јавношћу Тужилаштва за ратне злочине у циљу информисања јавности о подигнутим оптужницама, току поступка и донетим пресудама.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Предлог исте садржине је разматран раније и одговор је пружен у извештају о резултатима консултативног процеса у изради Радног текста НСЗПР.</p>
<p>48. Предлог: Мера 5.2: Редовни састанци Службе за односе са јавношћу Тужилаштва за ратне злочине са представницима медија, удружењима жртава и организацијама цивилног друштва.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 4</p>
<p>49. Предлог: Мера 5.3: Редовно и благовремено постављање вести на Интернет презентацији Тужилаштва за ратне злочине.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Предложена мера већ је садржана у АП (видети меру 5.4.)</p>
<p>50. Предлог: Мера 5.4: Тужилац за ратне злочине се редовно појављује у медијима и информише јавност о темама које се односе на процесуирање ратних злочина.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 4</p>
<p>51. Посебни циљ 5: Унапређење регионалне и шире међународне сарадње и других механизма у служби транзиционе правде</p>		<p>Постоји успостављен механизам сарадње који институције РС доследно</p>

<p>Преглед мера за остваривање посебног циља 5:</p> <p>Мера 5.2: Сарадња Тужилаштва за ратне злочине са Мисијом европске владавине права на АП КиМ (EULEKS) и Привременим институцијама самоуправе у Приштини у складу са Закључком Владе Републике Србије 05 бр 018-1862/2013-1 од 07.03.2012. године, којим је усвојен текст Процедура узајамне правне помоћи.</p> <p>Предлог: Мера 5.2: Министарство правде Републике Србије ће иницирати потписивање Споразума између ТРЗ-а и Мисије EULEX-а, који ће успоставити оквире сарадње ТРЗ-а са Тужилаштвом тзв. Косова о раземни доказа и сарадњи у процесуирању ратних злочина (Напомена: у складу са предлогом под бројем 9 у коме се предлаже обједињавање садашњих посебних циљева 4 и 5 у јединствени посебни циљ, мера 5.2. треба да буде део предложеног посебног циља 4).</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>примењују.</p>
<p>52. Механизам за спровођење стратегије и начин извештавања о резултатима спровођења</p> <p>Предлог: Као члана Радног тела које је надлежно за праћење спровођења стратегије, поред предложених чланова, треба предвидети и представника организације цивилног друштва која се бави темама суочавања са прошлошћу.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Одговорено у претходним коментарима</p>
<p>53. Поред ефикаснијих поступака за ратне злочине, заштите оштећених и сведока и потраге за расветљавањем судбине несталих лица неопходно је у визију стратегије додати и</p>	<p>Делимично прихваћено</p>	<p>Текст Стратегије ће бити измењен и визија коригована.</p>

<p>неопходност информисања јавности о суђењима за ратне злочине и едукацију о темама суочавања са прошлошћу. Осим тога, визија треба да прикаже и посвећеност регионалној сарадњи у процесуирању ратних злочина.</p>		
<p>54. Мисија стратегије треба да буде усмерена и ка унапређењу регионалне сарадње у процесуирању ратних злочина, као незаобилазног елемента у расветљавању ратних злочина почињених на територији бивше Југославије. Овome у прилог говоре значајни резултати постигнути управо на основу регионалне сарадње, али и проблеми које су се претходних година јављали у овој области, а који су подривали темеље добре регионалне сарадње. Мисија стратегије такође треба да укаже на значај кажњавања починилаца ратних злочина.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 34</p>
<p>55. У општем циљу стратегије треба навести да „изградња друштвеног амбијента толеранције и помирења“ треба да почива на поштовању жртава и осуди злочина и злочинаца у јавности од стране политичких званичника Републике Србије. Осим тога, да би се изградио друштвени амбијент толеранције и помирења“, потребно је успоставити адекватан систем односа са јавношћу институција надлежних за процесуирање ратних злочина и уврстити судски утврђене чињенице у наставне планове и програме.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 35</p>
<p>56. У показатеље на нивоу мере је потребно додати и показатељ који би гласио: „Повећан број подигнутих оптужница против осумњичених</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Одговорено је под тачком 21</p>

<p>високог профила“. Овакав показатељ је неопходан као одговор на прелазно мерило из ревидираног Акционог плана за Поглавље 23 (1.4.3. Србија обезбеђује иницијалну евиденцију свих истрага, гоњења и пресуда већег броја случајева, укључујући случајеве против осумњичених високог профила, као и случајеве који су прослеђени Србији из МКСЈ).</p>		
<p>57. Имајући у виду да су жртве ратних злочина у великом броју случајева и кључни сведоци у предметима ратних злочина који се процесуирају, потребно је радити на унапређењу сарадње Тужилаштва за ратне злочине са удружењима жртава и организацијама цивилног друштва у циљу повећања ефикасности рада и стварање односа поверења између ТРЗ-а и заједнице жртава.</p>	<p>Прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 37 и меру 2.10.</p>
<p>58. Као што је наведено у образложењу у тачки 5, потребно је уложити додатне напоре у правцу унапређења подршке оштећенима и сведоцима у предметима ратних злочина, у виду оснаживања оштећених и сведока и пре давања исказа пред судом, а такође је потребно обезбедити и адекватну помоћ и подршку свим лицима након давања исказа.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 37</p>
<p>59. Као посебну меру 3.8 је потребно предвидети континуирано унапређење регионалне сарадње у потрази за несталим лицима. У том контексту, постојећи правни оквир који регулише билатералну сарадњу са државама насталим распадом Југославије, је потребно ускладити са садашњим друштвено политичким контекстом, будући да одређени</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Континуирано унапређење регионалне сарадње у потрази за несталим лицима не зависи од ажурирања постојећих правних аката који регулишу билатералну сарадњу, већ искључиво зависи од свих страна укључених у процес, односно од надлежних тела</p>

<p>споразуми и протоколи о сарадњи датирају још из 1995. године, односно 1996. године.</p>		<p>за тражење несталих лица Републике Хрватске, БиХ, Црне Горе, Републике Србије и тзв. Косова, те из овог разлога не можемо прихватити овај предлог мере, као и обавезати се на њено спровођење.</p>
<p>60. Будући да Акциони план за спровођење Националне стратегије за процесуирање ратних злочина у Републици Србији за период од 2021-2026. године, код циљане вредности у последњој години Акционог плана наводи следеће: „Будући да процес откривања судбине несталих лица, као и места укопа смртно страдалих лица за које то место није познато, у великој мери зависи од фактора који су у потпуности независни од спровођења мера предвиђених овом стратегијом, циљану вредност за 2026. годину није могуће прецизно квантификовати“ потребно је додатно изградити мере које би могле да допринесу остварењу циља 3 који гласи:“ Унапређење механизма откривања судбине несталих лица“. У том контексту, ФХП предлаже меру која се односи на отварање и консултовање релевантне архивске грађе, која може допринети лоцирању места укопа или која на други начин може допринети расветљавању судбине лица за којима се још увек трага.</p>		<p>Оквирним планом за решавање питања несталих лица из сукоба на подручју бивше Југославије, који су 2018. године у Хагу потписале домаће институције надлежне за тражење и идентификацију несталих лица из Републике Србије, БиХ, Црне Горе, Републике Хрватске и тзв. Косова, обавезале су се да ће учинити све што је могуће да унутар својих архива и другим поступањем дођу до информација које се могу односити на проналазак гробница, те да ће о напретку у вези са случајевима од заједничког интереса редовно извештавати и институције других страна учесница (Параграф 11).</p>
<p>61. Посебне циљеве 4 и 5 треба спојити у један циљ тако да он гласи: „Унапређење регионалне сарадње и сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове“. На тај начин ће у складу са Законом о планском систему</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Већ је образложено кроз претходне коментаре.</p>

<p>Републике Србије бити могуће дефинисати посебан циљ 5 који би био посвећен информисању јавности у Србији о суђењима за ратне злочине и питањима важним за процес суочавања са прошлошћу.</p>		
<p>62. Када је реч о унапређењу сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове, циљана вредност у 2026. години треба да дефинише и уступање готових предмета Тужилаштву за ратне злочине, оформљених на основу базе података Тужилаштва Међународног резидуалног механизма за кривичне судове, будући да за такву врсту сарадње има простора.</p> <p>У складу са образложењем из тачке 10, меру 4.3 је потребно допунити на начин да обухвати и уступање готових предмета Тужилаштву за ратне злочине, оформљених на основу базе података Тужилаштва Међународног резидуалног механизма за кривичне судове.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Већ је образложено кроз претходне коментаре.</p>
<p>63. У преглед мера за остваривање посебног циља 4, треба уврстити нову меру: Мера 4.7: Обавезна сарадња са Међународним резидуалним механизмом, поштовање одлука Међународног кривичног суда за бившу Југославију и Међународног резидуалног механизма и испоручивање лица која су оптужена за непоштовање суда, будући да ово питање нарушава принцип потпуне сарадње са МРМКС-ом протеклих неколико година.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Уставни и законодавни оквир</p>
<p>64. Мера 4.8, која би предвидела измену члана 387 Кривичног законика Републике Србије, којим ће се</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Предлог је већ разматран у оквиру консултативног процеса. За образложење</p>

<p>забранити одобравање, негирање постојања или умањење тежине последица геноцида и ратних злочина који су утврђени правоснажним пресудама и Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију би допринела укупном односу друштва према важности процесуирања ратних злочина и поштовању судски утврђених чињеница.</p>		<p>погледати Извештај о спроведеном консултативном процесу.</p>
<p>65. Посебан циљ 5 треба да обухвати информисање јавности у Србији о суђењима за ратне злочине и питањима важним за процес суочавања са прошлошћу. У складу са овим предлогом, садашња мера 5.1: Афирмисање инструмента уступања кривичног гоњења у сарадњи са Тужилаштвом Босне и Херцеговине и Државним одвјетништвом Републике Хрватске у складу са важећим прописима и Тужилачком стратегијом за истрагу и гоњење ратних злочина и континуирано одржавање регионалне сарадње Тужилаштва за ратне злочине са тужилаштвима у региону који поступају у предметима ратних злочина, уз учешће представника Међународног резидуалног механизма за кривичне судове, кроз редовно одржавање регионалних конференција попут „Палићког процеса“ и регионалног пројекта „Јачање регионалне сарадње у процесуирању ратних злочина“, треба да остане, као мера под посебним циљем 4.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Одговорено на више места у претходним коментарима, нпр. кроз 1 и 29.</p>
<p>66. У стратегији је неопходно посветити већу пажњу питању информисаности јавности у Србији о суђењима за ратне злочине и осталим питањима важним за процес суочавања са прошлошћу. У том</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар изнад</p>

<p>контексту, ФХП предлаже да се ово питање дефинише као посебан циљ и предлаже сет посебних мера чији је циљ препознато као питање од широког друштвеног значаја.</p>		
<p>67. У светлу чињенице да је у јуну 2018. године измењен мандат Мисије EULEKS-а, који се сада састоји од надгледања и саветовања правосуђа, Корективне службе, као и од подршке Специјалном суду и имплементацији споразума који се постижу у дијалогу о нормализацији односа између Косова и Србије неопходно је успоставити механизам који ће омогућити комуникацију и сарадњу са институцијама на Косову, како би се наставило процесуирање ратних злочина почињених током оружаног сукоба на Косову.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети одговор под редним бројем 51</p>
<p>68. Као члана Радног тела које је надлежно за праћење спровођења Националне стратегије, поред предложених чланова, треба предвидети и представника организације цивилног друштва која се бави темама суочавања са прошлошћу. Образложење овог предлога је у вези са општим коментаром и сугестијом који се односе на оцену тренутног стања у Предлогу националне стратегије за процесуирање ратних злочина за период од 2021-2026. године.</p>	<p>Није прихваћено</p>	<p>Видети коментар под редним бројем 52</p>